

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 39. De Censibus, Exactionibus & Procurationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

204. m. 242. ubi tradit jus patronatus non amitti per non usum. Ut neque amittatur præsentatione facta per unum ex compatronis, sed saluum manet reliquorum jus, modò omnes fuerint in possessione, & eodem jure veniant, aliàs secus. Riccius Decis 209 qui Decis. 126. quaerit, an præsentatus, cui movetur lis; possit aliquid solvere adversario, ut à lite discedat? et posse, certis limitationibus & conditionibus, decidit.

9. Denique ad instar juris patronatus, seu ex eo natum esse jus Regaliæ, notat Zyp h. t. in fine. Verum in Brabantia & alibi in his Belgicis ditionibus non habere locum. Addit, Clerum Flandriæ ante exemptionem à corona Franciæ non amisisse regaliæ: excepto episcopatu Tornacensi, ejus tamen episcopo Ludovicus a. 1357. eam restituerit, donec certius de ea sibi liqueret. Sed rursus exortam fuisse sub Philippo Pulcro, Rege Castiliæ, quem scribit ob eam, aliasque causas cum Franco bellum noluisse, sed ad Hispaniam anhelasse: Nec fuit, inquit, idem Clerus subiectus ecclesiæ Gallicanæ aut Pragmaticæ sanctioni, aut nominationibus Parisiensibus, sed semper seorsum res suas sibi habuit.

TITULUS XXXIX.

De Censibus, Exactionibus
& Procuracionibus.

§. I.

De Censibus.

1. Censibus quid hic significet.
2. Episcopo nomine Cathedralitici debentur duo solidi.
3. Patrono Ecclesia vel beneficii debetur census ab initio impositus.
4. Ex post facto census imponi non potest, ne quidem Prelatis.
5. Ne quidem etiam jurato.
6. In qua moneta solvendus sit census.

1. Censibus in generali & communi accipitur significat, quidquid annuatim in

quantitate seu summa persolvitur, *l. Etatem D. de censibus*, eaque ratione etiam Tributum & Pensionem comprehendit. Hic autem sumitur pro annuo redditu, qui ex proventus ecclesiæ solvitur & Superioribus in signum subjectionis, ut episcopo, *c. Constitutus 6. sup. de religiof. domibus*, & interdum Summo Pontifici, *c. Recepius 8. inf. de privilegio*, vel etiam inferioribus Clericis, *c. Quarelam 24. sup. de elect. c. Cum Canonici* penult. h. t. quandoque patronis: Sive Clericis sive Laicis, *c. Præerea 23. sup. de jure patronatus*.

2. etiam episcopo à qualibet ecclesiæ suæ diocesis debentur duo solidi, nomine Synodatici sive Cathedralitici, in signum subjectionis & honorem Cathedralis, *c. Conquerente sup. de Officio Iud. Ordin. c. Pastoralis* & ibi Glossa Innoc. & Panormit. *sup. de Donat. can. Placuit x.*

3. Item patrono debetur census seu redditus, quem in fundatione & dotatione ecclesiæ ab initio sibi auctoritate episcopi reservaverit, *d. c. Præerea sup. De jure patronatus*. * 3. Dico, ab initio; quia, postquam Ecclesia jam donata & consecrata est, novi census imponi non possunt, nec veteres augeri, *c. Sententia 3. c. Prohibemus 7. c. Significavit 13. hoc tit.* non modò à patronis, sive Clericis sive Laicis, *c. Cum Clerici 11. c. Quamvis 15. hoc tit.* sed ne à Prelatis quidem ecclesiarum, *c. Præerea 8. c. cap. 29. h. t.* quia impositio census est quædam alienatio jurium ecclesiæ & impositio servitutis ejusdem, quæ Ecclesiæ gravatur. Abbas in *d. c. Præerea h. tit.* jura autem ecclesiæ nequeunt, nisi ex justa & rationabili causa & adhibita solemnitate alienari, *can. Sine x 11 q. 8. c. dixi sup. Tit. de rebus Eccles. non alienandis*. Hanc autem solemnitatem adhibere Prelatus non potest, dum novum censum in suam utilitatem vult imponere ecclesiæ, cum nemo in proprio facto sibi auctor esse queat, *Clement 1. de rebus Eccles. non alienandis*: Licet possit ad utilitatem alterius Ecclesiæ subsistere justâ causâ, quando in eo loco jurisdictionem habet episcopalem, secundum Abbatem in *d. cap. Prohibemus*.

Sed neque fidejussoria vel juratoria cautio de novo censu imponendo & solvendo, aut veteri augendo quicquam operabitur, veterum tale juramentum omninò relaxandum

dum erit, *cap. Gravus* 15. & *d. cap. Significavit* 13. *hoc tit.* cum vergat in detrimentum Ecclesie.

5. Permittitur autem Episcopo, quando Ecclesiam suæ diocesis cum consensu sui Capituli exemptione donat, *cap. Pastoralis* 7. *in fine sup. de donat.* in eadem sibi reservare censum aliquem, *cap. Constitutus* 6. *sup. De religiosis domibus, cap. Cum venerabilis* 21. *hoc tit.* Sic enim & Pontifex, cum Ecclesiam à jurisdictione eximit Episcopi, & in suam tutelam recipit, solet oblatum eo nomine censum recipere, *d. ca. Constitutus* *vers.* Nos quoque, *cap. Si Papa de privilegiis in 6.* Sic etiam permittitur patrono Ecclesie tempore foundationis aut dotationis moderatum redditum pensionis nomine constituere, *d. c. Præterea* & *sibi Gloss.* & *Abbas sup. de jure patronat.*

Inferiores autem Clerici Ecclesias, quibus præsent, non possunt absque auctoritate & assensu Episcopi censuales facere, seu censu aliquo onerare; cum auctoritate verò Episcopi possunt.

6. Sed cum hic census annuus, de quo agitur, solvi plerumque soleat in moneta, quæ sæpè vel augetur vel minuitur, quarri potest, quâ moneta solvi census debeat. Respondet Pontifex in *e. Olim* 20. *cap. penult.* *hoc tit.* solvendum esse ad antiquam monetam, id esse secundum æstimationem monetæ, quæ tunc cursum habuit, quando constitutus fuit census: Nisi præscriptum sit, ut solvatur ad alterius monetæ æstimationem.

§. II.

De Exactionibus.

1. *Subditi ab Episcopo non gravandi exactionibus.*
2. *Exigi tamen potest charitativum subsidium.*

Exactionum nomine intelligit hic Pont. tributa, vectigalia & tallias, *e. Omnis* 2. *h. t. 1.* Prohibet autem in *cap. Cum Apostolus* 6. *h. t.* prohibemus *h. t.* ne subditos suos tallis & exactionibus Episcopi gravare præsumant. 2. Permittit tamen, ut superveniente justâ & rationabili causâ, cui subsidio opus habeant, valeant cum charitate moderatum ab iis auxilium postulare: Quod idè interpretes solent

appellare Charitativum subsidium, *d. §. Prohibemus* & *c. Conquirente* 16 *in fine sup. De officio Iudicis Ordinaris.* *Pialee* p. 2. *e. 2. art. 2. n. 12.* de quo latè Chastan. *ad Cons. Burg. Rub. 1. §. 4. vers.* *Et sur les hommes subjets, num. 11. & multis seqq.* Boëtius *Decis.* 158. extantque de eodem singularares Tract. Bartholomæi de Bellenzinis & Remigii de Gonnii. Cæterum in *d. §. Prohibemus in fine.* vetat quoque Pontifex, ne Archidiaconi sive Decani ullas exactiones sive tallias in Presbyteros seu Clericos exercere præsumant.

§. III.

De Procuracionibus.

1. *Procuracionum nomine quid hic veniat.*
2. *Nulla Ecclesia ab his libera, neq. videm præscriptione.*
3. *Modus visitationis & procuracionis.*
4. *Visitatio à Cathedrali Ecclesia inchoanda.*
5. *Forma & ordo visitationis, remissivè.*

PER Procuraciones hoc Tit. intelligitur necessarium sumptuum exhibitio, quæ ratione visitationis debetur ab Ecclesia vel Monasterio, ei, cui ex officio incumbit jus & onus visitandi, si ve sit Episcopus, sive Archidiaconus, sive Decanus, sive Legatus Summi Pontificis, *e. Cum Apostolus* 6. *in princ. e. Cum instantia* 17. *Procuraciones* 23. *h. t.*

2. Ab his autem procuracionibus nulla Ecclesia aut Monasterium excusatur, & ne quidem præscriptione tolli possunt, *d. e. cum Apostolus* §. *Prohibemus*, *d. e. Cum instantia* *hoc tit. & c. Conquirente* *sup. De officio Iud. Ordinar.* tum quia exhibeantur in signum subjectionis obedientie, quam contra Prælatum subditus nequit præscribere, *c. Cum non liceat* *sup. De præscript.* tum quia, cum nemo cogatur, Apostolo teste. *1. ad Corinth.* 9. suis militare stipendiis, meritò qui spiritualia seminatur, & carnalia metere debeat. Ideoque licet Ecclesia aliqua steterit diu, nec unquam procuracionem visitandi exhibuerit, tamen nunc demum petenti exhibere cogitur, *cap. Venerabili* 24. *hoc tit.* nisi per privilegium speciale Summi Pontificis probet se ab ea exemptam, *d. cap. Cum instantia.*

3. Quantum ad modum visitationis & procuracionis

rationis attinet, eum quidem præscriperunt Olim Conc. Lateranense in d. c. *Cum Apostolus*, & deinde Lugdunenſe, in. c. 2, h. 1. in 6. verum hodie tota hæc res revocanda eſt ad decretum Conc. Trid. Seſſ. 24. cap. 3. De reformat. ex quo & can. *Decernimus*, can. *Episcopum*, x. qu. 1. tenetur Episcopus totam suam diocelſim circumire ad minus ſemel quolibet biennio: & quidem per ſe, niſi legitime impeditus fuerit; nam tunc ei permittitur, ut viſitationem alteri committat, d. can. *Episcopum*, c. *Inter cætera ſup. de officio Ordinarii*, c. *Si Episcopus eod. in 6.* Conc. Trid. d. loco in princ. Non tamen cogitur Episcopus præciſe viſitationem ſuam abſolvere & concludere intra prædictum tempus, ſed id relictum eſt arbitrio ipſius, moderato tamen & diſcreto, ex reſcript. *Sacra Congregat. Piaſec. 2. p. c. 7. a. 1. n. 1.*

4. Hanc verò viſitationem à Cathedrali incipere debet, c. *Romana h. tit. in 6.* nec aliqua exemptione, conſuetudine, ſententia, iuramento, aut concordia (niſi ea à Sede Apoſtolica fuerit confirmata, ex certa ſcientia, juxta declarat. *Sacra Congregat.*) Capitula hæjus, vel aliarum majorum Eccleſiarum, illorumque perſonæ. ſeſe ab hac viſitatione ſubducere vel tueri poſſunt, Conc. Trid. Seſſ. 6. cap. 4. *De reform.*

3. Qua autem forma & quo ordine viſitationem inſtituere, & de quibus inquirere debeat Episcopus, ſive Cathedrali viſitet Eccleſiam, ſive Collegiatam vel Parochialem, ſive ſeminaria, Conſraternitates, Hoſpitalia, vel denique Regulares ac Sanctimoniales, quia id ſuè tradit Piaſec. 2. p. *Praxis Epif. toto c. 3.* ejuſque rei Praxis compendioſam libro ſingulari complexus eſt Paulus Salodius, Canonicus Mediolanenſis, à ſanctiſſimo Cardin. Carolo Borromeo per diocelſim Mediolan. deputatus Viſitator; ideo brevitatis cauſſa ad eos lectorem remitto.

§. IV. A quibus debeantur procuraciones & victualia.

1. 2. Procuraciones & victualia debent à Clerico & Eccleſiis.
3. Cætera jura Episcopalia in qua moneta ſolvenda,
4. Preſentatio, Cathedralium & obavitanti-

- vum ſubſidium præſcribi non poteſt.
5. Facultus viſitandi datur Episcopo cum ſubſidio.
 6. Quæ datur Ordinariis, cenſeri datam Abbatibus vel aliis Preſidiis.
 7. Quæ præſtanda ſint viſitantibus.

1. Notandum verò, procuraciones & victualia, de quibus Conc. Trid. loquitur, de jure ſolum d. bere à Clero Eccleſiis & locis pijs, non autem à Laicis, quamvis ſimul viſitentur, quia nullus Juris textus Laicos ad hoc onus expreſſè obligat, ſed ſolum Clerum, Eccleſias, & pia loca, dum viſitantur, ut poſſim videre eſt, & maxime in c. *Cum inſtantia* §. *ſandè in his exigendis h. tit. Extrav. unica* §. *ita quod expoſita* §. *noſtra h. tit. in communib. can. Intra cætera* & can. *illud x. q. 3.* ubi tantum Clericorum & Eccleſiarum ſit mentio, & ita Moſſ. in c. 1. in princ. in *V. Laicos h. tit. in 6.* ubi teſtatur de conſuetudine.

2. Nec obſtat, quod textus videantur velle, ut ſumptus victualium præſtentur à viſitatis, c. *Romana* §. *deinde h. tit. in 6.* c. *Si Episcopus ſup. de officio Ind. Ordin. can. Cavendum x. q. 3.* Conc. Trid. d. loco: quia id intelligi debet de Clericis viſitatis, ut patet ex allegatis juribus, & præſertim ex c. *Egit de cenſib. in 6.* in verbis quonſque de dupl. huiusmodi gravatis Eccleſiis plenariam ſatisfactionem impendant, c. *Felicis eod. in 6.* ubi Gloſſ. *loca viſitata* interpretatur Eccleſias, in *V. perſolvendum.* Videatur hæc de re plenius diſſerens Grivel. *decis Dolanæ 119* ubi reſert in hanc ſententiam reſcriptum Principem Belgii ad Senatum Dolanum.

3. Quantum ad alia jura Episcopalia, ea quæ ſolvi debent ſecundum antiquam taxam, d. c. *Prohibemus*, & meſuram, c. *Ex parte 18.* & antiquam monetam, niſi in alterius monetæ ſolutione præſcriptum ſit, c. *Olim 20. h. t. c. Conguerente ſup. de offic. lud. Ordin.* ubi taxatum ad duos ſolidos mutari & excedi non debet. Verum quia ſolidorum valor conformis non eſt, ſed varius, attentata varia provinciarum taxatione, ſecundum Covar. 1. *Variar. reſolut. cap. 2. c. 3.* ideo in ejus ſolutione ſpectanda erit diverſarum Cathedralium legitima conſuetudo, Zerola in *Praxi 1. p. in V. Jus Cathedralium*, ubi plenius vide. Verum hæc tempora vix antiquos nummos ferunt, ob novas artes circa

monetam, non tam noviter repertas, quam nimis exercitis, inquit Zyp. *h. t. num. 9. in fine.*

4. Deinde notandum, quod licet contra procuracionem non potest præscribi, c. *Ex officii sup. De præscript.* ita nec contra jus Cathedralicum aut subsidium charitativum: quamvis contraria consuetudine introduci possit, ne solvantur, ut constat ex Concil. Trid. *Sess. 24. cap. 3.* ubi vult visitationem gratis fieri, ubi ea consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud à Visitatoribus accipiantur: si quidem multa per consuetudinem tolli possunt, quæ nequeant per præscriptionem, Zerola *d. loc. ad 4.* cum multa etiam requirantur ad præscriptionem, ut v. g. titulus, bona fides &c. quæ non requiruntur ad consuetudinem.

5. Notandum tertio, quod facultas visitandi, quæ datur à Conc. Trid. *Sess. 6. cap. 4. & Sess. 25. cap. 6.* detur cumulativè, non verò privativè, dicit cum aliorum exclusione. Ideoque si qui ex jure vel ex consuetudine potestatem habeant visitandi, poterunt ea uti, si velint, aut cum Episcopo, aut seorsim ab eo, quando voluerint visitare, ex *Congregat. Interpp. Concil. Gonzales ad Reg. VIII. Cancell. parag. proœmialis n. num. 21.*

6. Notandum quarto, quod dum *Sess. 7. cap. 8. & Sess. 21. cap. 8.* datur Ordinario potestas visitandi quotannis quascumque Ecclesias, etiam quomolibet exemptas, auctoritate Apostolica, sub nomine Ordinarij intelligantur etiam Abbates, similesque Monasteriorum Præfati, ut proinde visitare suas Ecclesias possint: quia sub nomine Ordinariorum etiam inferiores Ecclesiarum præfati intelliguntur, qui jurisdictionem habent, non itidem sub nomine Diocesani, ut ex Azorio *Instit. moral. lib. 12. cap. 18.* notat Zyp. *h. t. num. 7.* Ubi subiungit, quod cum videatur esse repugnantia quædam inter *cap. 8. Sess. 21.* cui congruit *cap. 10. Sess. 24.* ubi statuitur, ne in exemptio visitationi Episcopi obstare possit, & inter *cap. 20. Sess. 25. de Regularib.* ubi contra statuitur, ut Abbates, quæ sunt Ordinum capita, & alij prædictorum Ordinum Superiores, Episcopis non subditi, quibus est in alia inferiora Monasteria Prioratusve legitima jurisdictio, eadem illa subdita sibi Monasteria & Prioratus suo quique loco atque ordine ex officio visitent, etiam si commo-

data existant. Clemens VIII. ex *Sententia Sacre Congregat. 20. Junii 1595.* pro Monasterijs Cisterciensis Ordinis utriusque sexus dactis litteris declaravit, non licere Ordinariis Monasteria dicti Ordinis visitare, nisi juxta præscriptum decreti *Sess. 21. cap. 8.*

7. Denique ex eodem Conc. Trid. *Sess. 24. cap. 3. §.* Interimque caveant, videndum, ne Episcopi, dum visitant, & qui in eorum sunt comitatu, inutilibus sumptibus cuiquam graves onerive sint, neve ipsi, aut quisquam suorum, quidquam procuracionis causa pro visitatione, etiam testamentorum ad pios usus, præter id, quod ex relictis pijs jure debetur, aut alio quovis nomine, nec pecuniam, nec munus, quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili, Exceptis tantum victualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter, moderateque, pro temporis tantum necessitate, & non ultra, erunt ministranda: sic tamen ut sit in optione eorum, qui visitantur, an malint solvere id, quod erat ab ipsis ante certa pecunia taxata consuetum solvi, an verò prædicta victualia subministrare: salvo item jure conventionum antiquarum cum Monasterijs, alijsve pijs locis, aut Ecclesijs non Cathedralibus inito, quod illarum permanere debeat.

TITULUS XL.

De consecratione Ecclesiæ vel Altaris.

1. Ecclesia & Altaria consecranda ab Episcopo.
2. Et semel impensa consecratio non repetitur.
3. Quo pacto probetur Ecclesiam consecratam esse.
4. Quibus casibus iterari possit consecratio vel non.
5. Quibus casibus reconcilianda sit Ecclesia.
6. Ecclesia polluta, consecratur pollutum sacramentum, non contra.